

Geacht raadslid,

Hierbij ontvangt u een artikel over de besluitvorming m.b.t. Oostflank, m.n. het proces rond de totstandkoming omgevingsvisie, vandaag ter vergadering.

Met vriendelijke groet,

Recht op de stad

De slag om de Eschpolder, een strijd met gesloten vizier

Wordt de Rotterdamse omgevingsvisie ingezet als een to-do-lijstje?

Op donderdag 21 december besluit de gemeenteraad van Rotterdam over plangebied Oostflank, inclusief de aanleg van een nieuwe oeververbinding tussen De Esch en Feijenoord. Naar verwachting heeft dat besluit verstrekkende gevolgen, want alles wijst erop dat de raad kiest voor een brug. Daarmee verdampt de kans op het behoud van een geliefd stuk historisch cultuurlandschap en is een kans op uitbreiding van het metronet verkeken. Het is zeer de vraag of het bestuurlijke traject goed is doorlopen.

Observaties van Roland Huguenin, 20 december 2023

Op deze locatie wordt de beoogde stadsbrug aangelegd. Foto Joke Schot © 2023

In de afgelopen tweeënhalf jaar is er heel veel gesproken over de effecten van de nieuwe omgevingsvisie op het ruimtelijk domein van Rotterdam. Het is nagenoeg onmogelijk om recht te doen aan alle argumenten die pleiten voor natuurbehoud en de aanleg van een tunnel. Honderden bewoners, actievoerders, schrijvers, kunstenaars, schippers, wetenschappers, journalisten en politici zullen blijven publiceren, inspreken, demonstreren en straks wellicht ook procederen, om het gelijk alsnog aan hun kant te krijgen.

In deze zaak, waarin er grote belangentegenstellingen zijn en emoties hoog oplopen, moeten bestuurders zich inspannen om alle belangen helder te krijgen, in driedimensionaal perspectief te zetten, te verenigen en te laten toetsen door onafhankelijke partijen en het Rijk.

Als er ingrijpende beslissingen worden genomen over complexe vraagstukken, is het gangbaar dat er een besluitvormingsproces wordt opgetuigd, waarin veiligheidsmechanismen en kwaliteitseisen doorslaggevend zijn, zodat risico's tijdig worden gedetecteerd en afgewend. Om een duidelijk onderscheid te kunnen maken tussen ideeën, doelen en belangen, is het noodzakelijk om stevig grip te hebben op alle voor- en nadelen.

In essentie is het van belang om focus te houden op twijfel en voortschrijdend inzicht,

te blijven onderzoeken en te blijven analyseren. Anticiperen op de toekomst is noodzakelijk, maar ook risicovol. Met de kennis van nu mag de impact op 'straks' nooit afhankelijk worden gemaakt van politieke spelletjes en wanen van de dag, met het doel om onvoldragen plannen er doorheen te jagen.

Kort door de bocht gaan, door te stellen dat we 'verder moeten' en dat er 'straks' nog wordt gekeken naar 'onderliggende vraagstukken', is ondenkbaar, want dan zijn de analyse- en ontwerpfasen niet goed doorlopen en wordt de toekomst onvoorspelbaar.

Om je gelijk te halen, in de raadszaal beweren dat in alle wachtkamers van Rotterdamse tandartspraktijken foto's van de Erasmusbrug hangen, is gênant, soit, maar hoe kan de nieuwe 'iconische' brug zich verhouden tot ecocide?

Zijn toekomstige generaties gediend met een wethouder die het geweten van hun stad opzadelt met drogredeneringen? Wethouder Vincent Karremans beweert dat hij 'moet dealen met de echte wereld'. Twijfelt hij aan het bestaan van de Aarde, de natuur en de ecologische systemen, terwijl die zo welwillend al zijn persoonlijke behoeftes bevredigen?

De argumenten die de aanleg van een stadsbrug onderbouwen zijn onvoldoende gevalideerd en spreken zichzelf tegen. Het veiligstellen van de toekomst van Rotterdam blijft primair gekoppeld aan de economische belangen van projectontwikkelaars en aan naam en faam van een stad die toch ook een beetje in een identiteitscrisis verkeert.

The proof of the pudding is in the eating, maar de huidige bestuurspraktijk laat zien dat we onszelf om te tuin leiden en al gretig snoepen van het zoete imago dat we onszelf beloven, terwijl we onszelf niet wensen te verdiepen in de gezondheid van onze stad en haar bewoners.

We moeten nu eerst eens gaan praten over de processtappen die zijn overgeslagen en overhaaste beslissingen over zaken die thuishoren in een beleidsplan en niet in een visie, want feitelijk staan we nog steeds aan het begin van een verkenning. Het Rijk heeft de Omgevingswet opgetuigd om ontwikkeltrajecten in de ruimtelijke ordening eenvoudiger te maken. Gelijktijdig mag je erop rekenen dat er aan ontwikkelprocessen ook strenge voorwaarden en eisen worden gesteld, en dat ethiek, logica en zorgvuldigheid hierin doorslaggevend zijn.

De Veranderstad, werken aan een wereld voor iedereen : omgevingsvisie Rotterdam (juni 2021) en het addendum *Omgevingsvisie Rotterdam : partiële herziening t.b.v. Oostflank* (oktober 2023) kunnen geen uitvoeringsplan voor een oeververbinding zijn. Een omgevingsvisie is een conceptschets en een oriëntatie op uitgangspunten. Dit en dat willen we realiseren. Gezien de opgaven en de uitdagingen waar we mee moeten dealen, verzamelen we ideeën over veranderingen en toevoegingen. De grondhouding moet zijn: wat hebben we, wat hebben we nodig en wat is haalbaar? Als alles in beeld is en het hele plaatje klopt, kunnen de contouren van een proces worden geschetst. Er wordt pas gesproken over de invulling van het voorlopig en definitief ontwerp, als alle omgevingsfactoren zijn gedetecteerd en gewogen. De tekentafel komt in beeld als de tijd daar rijp voor is.

Deze omgevingsvisie werd ingezet om de stad op een hoger plan te tillen en in het kielzog daarvan te voldoen aan de vraag naar woningen. De Oostflank werd

aangewezen als ontwikkelgebied. Om die ambitie realiseerbaar te maken, tuigde de gemeente een systeem op dat de woningnood aangrijpt om alles op een hoop te kunnen gooien: bouwpotentieel, infrastructuur, automobilititeit en NPRZ.

Andere omgevingselementen zijn nog nauwelijks uitgewerkt of ondervinden afbreuk. Als er voortdurend wordt gesproken over alleen maar het grijs, en als het groen alleen maar aan bod komt in de vorm van greenwashing, is het niet verwonderlijk dat het harde groen en natuurbehoud nog niet op de tekentafel hebben gelegen. En dat is precies het beleidsgebied waar scheefgroei wordt getolereerd of zelfs vergroot en controlemechanismen falen, terwijl het groen de enige representant is van de echte wereld.

Groen staat voor biodiversiteit, klimaatadaptatie, vitaliteit en toekomst. Het hangt nauw samen met precare vraagstukken rond het klimaat en het energiegebruik. De commissie MER geeft dan ook aan dat het veel zinvoller is om toetsbare doelen op te nemen in de omgevingsvisie, over alles wat essentieel is voor de fysieke leefomgeving.

De ambtelijke schrijvers zijn voorbijgegaan aan de enorme impact van hun visie op de natuur, de bodem, de lucht en de vrije ruimte. Waarom een brug en de bijkomende verkeershinder ontwerpen in de omgevingsvisie? Zet er gewoon in dat natuurbehoud een doel is en maak dat doel concreet. Dan kan de oplossing in samenspraak met alle Rotterdammers worden uitgewerkt.

De gemeente heeft een participatietraject opgetuigd om burgers de ruimte te geven om te reageren op haar plannen. Helaas hebben de reacties van die burgers weinig opgeleverd. Ook de enorme groep burgers die kwam inspreken en zienswijzen inbrachten, kon de raadsleden niet verleiden om concessies te doen. Zorgen, kritische vragen en positieve ideeën bleven veelal onbeantwoord of werden in de raadszaal afgedaan met demagogische retoriek.

Het uitblijven van gefundeerde reacties op kritische tegengeluiden is zeer onbevredigend, maar zal nooit leiden tot afstel van 'zorgvuldigheidseisen'. Om een kritische discussie op gang te houden zou het zeer raadzaam zijn om stappen terug te zetten en het proces te repareren.

In de *Omgevingsvisie Rotterdam : partiële herziening t.b.v. Oostflank* wordt de Eschpolder 'terloops' afgedaan in de conclusie:

De aanleg van de nieuwe stadsbrug vraagt om een aanpassing van de oever van Polder de Esch om een veilige doorvaart voor de scheepvaart te garanderen. Dit tast landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied aan. Deze waarden zullen zo veel mogelijk worden gecompenseerd, bijvoorbeeld door de aanleg van een nieuw rivierpark tussen de Oude Plantage en Polder de Esch. Ook heeft de aanpassing van de oever gevolgen voor de huidige gebruikers in de Polder zoals een aantal bewoners, voorzieningen voor dagbesteding en een bedrijfsgebouw. Deze worden zo goed mogelijk gecompenseerd. De stadsbrug verbindt de rivierparken Noord en Zuid en wordt daarom mede vanuit dat perspectief ontworpen. Dit werken we samen met andere partijen verder uit.

De gezondheid van burgers en de letterlijke levensvatbaarheid van de stad spelen

een cruciale rol in het omdenkproces. Het zou logisch zijn om de omgevingsvisie op te bouwen uit de beleidssegmenten wonen, infrastructuur, voedselvoorziening, water, natuur, biodiversiteit en milieu, recreatie, ruimtebeleving, industrie en bedrijvigheid, die als deelstudies worden uitgewerkt. Deze segmenten fuseren tot een goed reguleerbaar systeem dat wordt aangestuurd door een regieteam.

Deze tekst beoogt niet om concrete oplossingen aan te dragen. Het gaat er vooral om aan te tonen dat de stad Rotterdam niet overhaast moet handelen en beducht moet zijn op verdere polarisatie binnen het publieke domein. De stad zal pas echt kunnen groeien wanneer er wordt ingezet op volwaardig partnerschap tussen burger en overheid.

Het is onaangenaam om deze tekst somber te beëindigen. Nadenken over een hoopvolle start van 2024 zou kunnen betekenen dat we ons zorgen gaan maken over de zorgen van het andere, want het andere zijn wij ook zelf. Daar is niets zweverigs aan zodra je meer begrijpt van de causale verbanden tussen de grote opgaven waar we onszelf als mensheid voor hebben geplaatst. Een gezonde Aarde is de echte wereld. Natuur en biodiversiteit hangen nauw samen met de kwaliteit van onze bodem, ons water, onze lucht, ons voedsel en onze gezondheid. Dat is een realiteit waarvan we niet langer kunnen weggijken.

Vragen die blijven staan

Waar komt de raming van 30.000 nieuw te bouwen woningen vandaan, in welke context, voor wie, per wanneer en wat is de footprint van die woningen?

De havens zijn verplaatst naar Europort en Maasvlakte, en door de energietransitie zal de vraag naar fossiele energie dalen; is er goed nagedacht over de kansen die de Westflank biedt? Vergroening en verstedelijking tot aan Rozenburg, inclusie HOV, is feitelijk toch de beste optie?

Hoeveel woningen, parken en natuur kunnen we bouwen als er wordt ingezet op een metrotunnel en autoluwe wijken?

Hoeveel studenten verbonden aan de EUR wonen op dit moment in de achterstandswijken op Zuid?

Wat blijft er over van de rust op Eiland van Brienenoord als dat straks ligt ingeklemd tussen twee bruggen? Realiseert de raad zich dat het eiland onlangs is gerenoveerd en dat er aan de westzijde een prachtig uitzichtpunt is gerealiseerd?

Wat gaan omwonenden merken van de enorme uitbreiding van de infrastructuur?

Wat gaan omwonenden merken van de toenemende uitstoot van fijnstof?

De gemeente heeft de ambitie om meer groen te 'maken'; hoe hangt dat samen met het vernietigen van bestaand groen op De Esch en in volkstuinparken?

Het begrip 'autoluwe verkeersbrug' klinkt toch als een contradictio in terminis; heeft men de illusie dat er geen verkeersagressie ontstaat op een gezellige flaneerbrug?

Hoe ver kun je gaan in het misbruiken van de woningnood die je zelf hebt veroorzaakt door de woningmarkt zalig te verklaren en de volkshuisvesting om zeep te helpen?

Waarom is een tunnel veel duurder en waarom vertrouwen we op dat zakje geld uit Den Haag? Den Haag dicteert meer autoverkeer en snapt kennelijk weinig van de infarctgevoelige infrastructuur in Rotterdam. Een dynamische stad kiest toch voor de beste oplossingen en lost haar zaken toch zelf op; het zou toch mogelijk moeten zijn (make it happen) om een strategische alliantie te vormen tussen OV, EU, fondsen en bedrijfsleven (Havenbedrijf)?

Wat is de verwachte levensduur en wat zijn de te verwachten onderhoudskosten voor brug versus tunnel?

Wat zijn de kosten van infrastructuur die nodig is om een verkeersbrug goed op de omgeving te laten aansluiten?

Waarom wil de stad Rotterdam tegen de stroom in, breken en slopen in plaats van koesteren en behouden; of in andere woorden: blijft Rotterdam de stad in de echo van bommen, op drift en spilzuchtig, of is er een transitie mogelijk naar reflectie, bezieling en rustprofijt?

Verder lezen/kijken

Gemeente Rotterdam (juni 2021) De Veranderstad, werken aan een wereld voor iedereen : omgevingsvisie Rotterdam. | [PDF](#)

Gemeente Rotterdam (oktober 2023). Omgevingsvisie Rotterdam : partiële herziening t.b.v. Oostflank. | [PDF](#)
[Oeververbindingen.nl/publicaties](https://oeververbindingen.nl/publicaties)

Li An Phoa en Maarten van der Schaaf (2021). Drinkbare rivieren, een reis, een droom, een levenswerk. [AtlasContact](#). | [recensie](#)

Sander Schimmelpenninck (2023). Sander en de brug. [De Correspondent](#). | [recensie](#)

Arjen van Veelen (2023, 15 november). 'Niet mijn achtertuin' is een uitstekend argument. [De Correspondent](#).

Kees Vink (2021). 'Het levensbelang van natuur en biodiversiteit' (lezing). [YouTube](#) .

Kees Vink (2023, 29 augustus). Hoogste tijd voor natuurinclusiviteit : de noodzaak van natuur (in de stad). Een PowerPoint bij zijn voordracht t.a.v. de Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte). | [PDF](#)

